

SÆCULI XI MONUMENTA LITURGICA

SEQUENTIÆ

AD SÆCULUM USQUE XI COMPOSITÆ

(DANIEL, *Thesaurus hymnologicus*, t. II, p. 49, ex codice Monacensi G.)

I. De Assumptione B. V.

Ave, Dei genitrix Summi, Virgo semper Maria, etc.

II. De sancta Trinitate (1).

1. Benedicta semper sit sancta Trinitas, deitas scilicet unica, coæqualis gloria :

2. Pater, Filius, sanctus Spiritus tria sunt nomina, omnia eadem substantia.

3. Deus genitor, Deus genitus : in utroque sacer Spiritus deitate socius.

(1) Non recte agimus si hanc sequentiam festo S. Trinitatis propriam fuisse ac primum in eodem esse cantatum arbitramur; non enim satis liquet ex quoniam tempore hæc festivitas in Romana Ecclesia sancita sit et omnibus præcepta. Etenim quanquam Benedictus XIV in libro de festis censet solemnitatem illam a Joanne XXII anno 1334 constitutam esse, tamen neque in Missal. Venet. an. 1469 edito, nec in Missali ord. Minorum, an. 1482 Romæ edito, ullum illius festivitatis exstat vestigium. Missale Eremit. S. Augustini, quod Venetiis an. 1497 in lucem prodiit, hæc jubet : « In prima Dominica post Pentecosten sit officium sanctæ et individue Trinitatis cum memoria Dominicæ. Missam require in fine libri ad votivas missas. » In Germania vero decimo jam sæculo indicia hujus festi prima inveniri dicuntur et postea in omnibus diocesisibus illam festivitatem celebratam esse scimus, ita tamen ut apud nonnullos (Magdeb. Halberst. Mind. e. a.) feria secunda post octavam Pentecostes perageretur. Si quærimus cur hoc festum omnino ac præcipue Romæ tam sero receptum sit, causa posita nobis videtur esse in natura Ecclesiæ veteris et imprimis Romanæ, quæ diebus festis non tam dogmata ob mentis et animi oculos recolenda proponit, quam historias sacras quasi corporis auribus et oculis præbet percipiendas. Quo factum est ut omnia festa in quibus dogmata docentur, veluti Trinitatis, Corporis Christi, Conceptionis Mariæ non in ipsa ecclesiæ metropoli inventa sed eo aliunde invecta sint. Præterea id quoque spectandum est quod omnes Dominicæ quasi pro Trinitatis festis habebantur, quare etiam in iis vetustissima in illa decantabatur Præfatio de Trinitate. Item missam votivam et officium votivum de Trinitate habemus haud modicæ antiquitatis, ad quod prosa supra scripta pertinere videtur. Postea hæc in ipso Trinit. festo legebatur, sed non, ut ait Adelphus, per universum orbem : nam aliæ quoque præter illam usurpabantur. Auctor hujus sequentiæ plerumque et nuper a Rambachio Notkerus appellatur, sed res est valde incerta, quippe in cod. Monac. 5 hanc una cum duobus aliis carminibus postea esse adjectam, certo certius est. Multa in hac prosa legi quæ ex Symbolo S. Athanasii sint traducta, non est quod moneamus. — 1. Ita Introitus unssæ de Tr.: *Benedicta sit sancta Trinitas*

A 4. Non tres tamen dii sunt, Deus verus unus : Pater, Dominus Filius, Spiritusque sanctus.

5. Proprietas in personis unitas est in essentia :

6. Majestas par et potestas, decus, honor æque per omnia.

7. Sidera maria continens, arva simul et universa condita.

8. Quem tremunt impia tartara, colit quoque quem et abyssus infima

et indivisa unitas. Scriptura a nobis recepta est codd. 5. 6. in reliquis libris *deitas scilicet unius*. Symb. Ath.: *æqualis gloria, coæterna majestas*. — 2. Pm. *sed una eadem. Nomen, vox in doctrina de Trinitate sollemnis. Ad: Quomodo hoc debet intelligi, ostenditur per illud vulgare dictum: Nix, glacies et aqua tria nomina, res tamen una. Sunt res distinctæ, attamen confluent in unam naturam aquaticam*. — 3. Pm. Md. Rbch. *socia*. — 4. Symb. Ath.: *Et tamen non tres dii, sed unus est Deus*. M. 5. *vere unus, fortasse ita poeta scripsit. Ad. filiusque sp. sc. M. 16. fil. sp. sc. Lud. spiritus Dominus. Cl.: Per hæc versus aliqui libri (e. g. Pm.) continuo hunc habent: Ipse tamen Filius Deus verus a Patre, præterea itaque spiritus ab utroque emanat (vel ut in Pm. rnanana). Sapiet glossa dissidium illud inter Orientalem et Occidentalem Ecclesiam, utrum Spiritus a Patre et Filio procedat necne. — 5, 6. M. 16. Md. Pm. Pt. Torr. Lud. Rbch. *est et. M. 16. honor quoque. Præf. trinitas est in personis. Præf. de Trin.: — in personis proprietas, et in essentia unitas et in majestate adoretur æqualitas*. — 7. M. 10. *similiter et. Pm. continet*. — 8. Jac. II, 49. *Ad: In toto universo simplex est locus qui cognoscit deum trinum et unum. Summus, sicut cælum: medius, sicut terra: infimus sicut tartarus. Primus est bonus, quia ibi est summa lætitia. Secundus medio modo se habet, quia ibi est spes et timor. Sed tertius est pessimus, quia ibi est summa tristitia*. — 9. M. 5. 16. Nb. Pt. Torr. Ad. Lud. Cl. *laudant. M. 10. adorant angeli. Ex libris Glichtovzei nonnulli pluralitas angelica. Apud Torr. octava strophæ sequitur nonam. — 10. 11. Exhibimus locum uti exstabat in Codd. 5. 6. Reliqui: Et nos voce præcelsa (nunc) omnes modulemur organica cantica dulci melodia: Eia et Eia nunc simul jubilemus altithrono Domino laudes in excelsis, ita tamen ut in singulis aliquantis per discrepent. M. 10. 12. 16. Nb. Md. Pm. Lud. Cl. om. *nunc. M. 16. in excelsis*. Cl. notat singulos libros propter scripturam *Altithroni*, etc. *Cantica organica* vel sunt simpliciter musica, ut apud Lucret. III, 133: *saltus organicus Heliconis*, vel ea quæ organorum strepitu recitantur. — 12. Ita M. 5. 6. 10. 12. 13. Reliqui. o. ad. tr. o. ven. un. Pm. o. *admiranda tr. 18. M. 12. Pm. prorsus omittunt*.**

9. Nunc omnis vox atque lingua fateatur nunc A laude debita,

10. Quem laudat sol atque luna, dignitas adoratur angelica.

11. Nunc omnes jubilemus altithrono Domino laudes in excelsis :

12. Eia et Eia omnes simul modulemur organica cantica dulci melodia.

13. O veneranda unitas,

14. O adoranda Trinitas :

15. Per te sumus creati, vera æternitas :

16. Per te sumus redempti, summa tu charitas.

17. Populum cunctum tu proteges, salva libera, eripe et emunda.

18. Te adoramus Omnipotens, tibi canimus, tui laus et gloria.

19. Per infinita sæcula sæculorum.

III. In Octava Pentecostes.

Benedicto gratias Deo nos referamus, etc.

IV. Sabbato Septuagesimæ (2).

1. Cantemus cuncti melodum nunc Alleluia.

2. In laudibus æterni Regis hæc plebs resudet Alleluia.

3. Hoc denique cœlestis chori cantent in altum Alleluia.

4. Hoc beatorum per prata paradisiaca psallat concentus Alleluia.

5. Quia et astrorum micantia luminaria jubilent altum Alleluia.

6. Nubium cursus, ventorum volatus, fulgurum coruscatio et tonitruum sonitus duce consonent simul Alleluia.

7. Fluctus et undæ, imber et procellæ, tempestas et serenitas, cauma, gelu, nix, pruina, saltus, nemora pangaant Alleluia.

8. Hinc variz volucres Creatorem laudibus concinite cum Allelui

(2) Præclarissimum carmen, ad normam psalmi centesimi quadragesimi octavi confectum, in Missalibus ac Sequentiariis satis est rarum. Descripsimus ex codd. Mon. 6 et 11, neque ab his libris abhorret codex biblioth. Palat. Vindob. n. 1485, fol. 50, a, b, qui Wolfio sacrum dithyrambum suppeditavit. Invenit præterea vir doctus in libro liturgico parvulorum usui accommodato qui prodit Basileæ 1516, atque in alio Hymnario pervetusto. Ut videtur uterque liber clausulam 21 ita legunt : *Laus Trinitati æternæ All. All. All. All. All. All.* Cantabatur autem alleluistica quam vocant sequentia, Sabbato Septuagesimæ priusquam Alleluia deponeretur vel sepeliebatur.

(3) In cod. 5 secunda manu adjectum est carmen. In margine adnotatur : « In cœnobium istud translulerat mortalium rex invictissimus regum Arnolfus sanctissimi thesaurum corpus Dionysii. » De famosa ista controversia quam de corpore S. Dionysii habebant inter se monachi S. Emmerani Ratisbonenses et claustrum S. Dionysii apud Lutetiam, adeas Raderum Bavar. Sanct. I, 119 sq. Hanc ossum sacrorum translationem vel, ut rectius dicam, hoc sacrum furtum cantat prosa sæculi XI ex cod. Mon. Emmerac. E. CXIII.) cujus fragmentum legitur apud Wolfium, p. 466 :

*Audite fideles populi causam rumoris maximi,
Quæ sub temporibus modernis Noricis contigit terris.*

9. Ast illic respondeant voces altæ diversarum bestiarum Alleluia.

10. Istinc montium celsi vertices sonent Alleluia.

11. Hinc vallium profunditates saltent Alleluia.

12. Tu quoque maris jubilans abyssus dic Alleluia.

13. Nec non terrarum molis immensitates : Alleluia.

14. Nunc omne genus humanum laudans exsultet : Alleluia.

15. Et creatori grates frequentans consonet : Alleluia.

16. Hoc denique nomen audire jugiter delectatur : Alleluia.

17. Hoc etiam carmen cœleste comprobatur ipse Christus : Alleluia.

B 18. Nunc vos socii cantate lactantes : Alleluia.

19. Et vos pueruli respondete semper Alleluia.

20. Nunc omnes canite simul Alleluia domino, Alleluia Christo Pneumaticque Alleluia.

21. Laus Trinitati æternæ in baptismo Domini quæ clarificatur. Hinc canamus : Alleluia.

V. Sabbato in Albis.

Carmen suo dilecto, etc.

VI. De Inventione S. Stephani.

Christi Domini militis martyrisque fortissimi prælia, etc.

VII. In octava Ascensionis.

Christus hunc diem jucundum, etc.

VIII. De S. Bartholomæo (Pr.)

C Diem festum Bartholomæi Christi amici, fratres, excolite, etc.

IX. De Nativitate Mariæ.

Ecce sollemni hoc die canamus festa, etc.

X. Dominica post Ascensionem.

En regnator cœlestium, terrenorum, etc.

XI. In Natali S. Dionysii et sociorum (3).

Exsultemus in ista, fratres, sollemnitate, gaudcat

Beatissimus namque Dionysius, Athenis quondam

Quem sanctus Clemens direxit in Galliam propter

Ibidemque martyrio coronatus comperitur et tumu-

Hic idem sub tempore jam continguo inde translatus

In Emmerami beati cœnobium, satis celebre et sa-

Sed hoc quali perpetratum constet modo, vobis brevi-

Imperator fuit quidam eximius, nomine etiam Ar-

Ex illius prosapia gloriosi pontificis quondam Arnolfi,

Clarissimam tenens carnis originem ejusdemque se-

Ille ergo invitatus confinia petiit occidentalia,

Commissurus bellum contra quasdam gentes jam

Quas incolæ non ipsius provinciæ per se valebant

Cumque per Omnipotentis auxilium ita vim delere:

Ut de exercitu eorum immenso non restaret unicus homo

Cum tanti triumphus gloria reversus venit ad urbem

Qua tum per dies aliquot resedisset et de dice: sis tra

[superare,

[hostium,

[Parisiis,

[et avia et

pariter omnis ecclesia, etc. — Sed non minus A
Radaspona beata quæ nutu supero translata nunc
ossa habet eadem, etc.

XXII. *De S. Jacobo ap. (Pr.) (4).*

Gaude Christi sponsa, virgo mater Ecclesia, etc.

XXIII. *In octava Nativitatis Domini.*

Gaude, Maria virgo Dei genitrix, quæ promissis
Gabrielis spe devota credidisti, etc.

XXIV. *In octava Paschali (Pr.).*

Hæc est sancta sollemnitas sollemnitatum, etc.

XXV. *Feria sexta in Albis.*

Is qui prius habitum mortis induit, etc.

XXVI. *In octava Epiphania.*

Iste dies celebris constat, etc.

XXVII. *Dominica post octavam Paschæ.*

Judicem nos inspicientem, crypta cordis ri- B
mantem, etc.

XXVIII. *Eadem die.*

Læta mente canamus Domino nostro, etc.

XXIX. *De S. Nicolao.*

Laude condignissimus dies annua reddit gaudia
præsentia, etc.

XXX. *Feria quinta in Albis.*

Laudes Domino concinat orbis ubique totus qui
gratis est liberatus, etc.

XXXI. *De S. Emmeramo.*

Laudes Domino nostro nostra concinat harmonia
ac patris venerandi, etc.

XXXII. *Dominica post octavam Paschæ.*

Laus tibi sit, o fidelis Deus, etc.

XXXIII. *De uno martyre.*

Miles inclyte fortissimi regis Christi nos ad-
juva, etc.

XXXIV. *In Nativitate Domini ad galli cantum (5)..*

1. Nato canunt omnia Domino pie agmina

2. Syllabatim neumata perstringendo organica.

3. Hæc dies sacrata in qua nova sunt gaudia
mundo plene dedita.

4. Hac nocte præcelsa intonuit et gloria in voce
angelica.

*Cæpit hoc etiam secreta tractare omnimodisque ex-
[plorare,
Qualiter valeret corpus sanctissimi obtinere Dionysii.
Ad hæc multi respondentes multa eaque varia dabant
[consiliiq;*

Sed postremo quidam . . . . .

(4) Nihil in hoc carmine legitur de Hispanico
Jacobi itinere vel de ossibus ejus Compostellam
translatis. Ultimæ strophæ mentionem injiciunt S.

5. Fulserunt immania nocte media pastoribus
lumina,

6. Dum fovent sua pecora subito divina præ-
cipiunt monita :

7. Est immensa in cælo gloria, pax et in terra :

8. Natus alma virgine qui exstat ante sæcula.

9. Sic ergo cæli caterva altissime jubila

10. Ut tanto canore tremat alta poli machina.

11. Confracta sunt imperia hostis crudelissima.

12. Humana concrepant cuncta deum natum in
terra.

13. Pax in terra reddita, nunc lætentur omnia
nati per exordia.

14. Sonet et per omnia hac in die gloria voce
clara reddita.

15. Solus qui tuetur omnia,

16. Solus qui gubernat omnia,

17. Ipse sua pietate salvet omnia pacata regna.

XXV. *De S. Cruce (M. 11.)*

Nunc crucis alma canta gaudia, etc.

XXVI. *De S. Trinitate.*

Prompta mente canamus Trinitati individue, etc.

XXVII. *Dominica post Ascensionem.*

Quam mira sunt, Deus, tua portenta, etc.

XXVIII. *De S. Benedicto.*

Qui Benedicto cupitis huc festivi currite, etc.

XXIX. *In Translatione S. Quirini.*

Romana stirpe Quirinus procreatus, etc.

XXX. *De Assumptione B. V. (M. 11.)*

Salve porta perpetuæ lucis fulgida, etc.

XXXI. *De S. Mauritio (M. 11.)*

Sancti belli celeberrimus triumphum, etc.

XXXII. *De virginibus.*

Scalam ad cælos subrectam tormentis cinctam etc.

XXXIII. *Diebus Dominicis.*

Stans a longe qui plurima perpetravit facinora etc.

XXXIV. *In Decollatione S. Joannis.*

Summum præconem Christi collaudemus læti etc.

XXXV. *De martyribus.*

Turbam bellicosam quam Dei non verentes serviet.

Christophori M. quem commemorare solebant &
solent catholici homines ipsa hac apostoli festi-
vitate.

(5) Reperitur prosa in cod. Mon. 6 et cod. bibl.
Palat Vindob. n. 1845. fol. 47 a, ex quo commu-
nicavit lectoribus Wolfius. Exstat quoque apud Ci-
chtovæum. In Missalibus nusquam investigati
carmen.